

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztőség:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint, balra.
Bérmentellen leveleket csak ismert kézzel fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Kazinczy-utca 1. szám, földszint, balra.

Hirdetések díjszabása szerint.
Egyes szám 5 kr. ünnep- és vasárnap után. szám 3 kr.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:
Helyben hazhoz fordva:
Egész évre . . . . . 12 frt.
Fél évre . . . . . 6 t.
Negyed évre . . . . . 3 frt.
Egy hóra . . . . . 1 frt.

Vidékre postán küldve:
Egész évre . . . . . 14 frt - kr.
Fél évre . . . . . 7 frt - kr.
Negyed évre . . . . . 3 frt 50 kr.
Egy hóra . . . . . 1 ft 30 kr.

Hirdetések helyben fizetendők.

A legnagyobb madárijesztő.

Budapest, augusztus 19.

Európa nem akarja a békebíróskodást, háboruszkodni nem mer és nagy jedsében annyi puskát, katonát szed össze, hogy nem bír vele. Hasonlít ahoz az emberhez, aki mert nagyon ijeszten akar kinézni, állig fegyverbe öltözik, és abba a bajba kerül, hogy a sok fegyver miatt nem tud hadakozni. Ugy látszik, hogy Európával is így vagyunk, melyről azt hinné az ember, hogy magától is elsül, madárijesztő és nem egyéb.

Ha ezt Battenberg Sándor tudta volna! És hogy e madárijesztők közt, tehetetlenségben. Oroszország a legnagyobb. Hogy repült volna a fejére, és hogy piszkált volna az órra alatt! De hát ki tudta? Senki se tudta! Maga se tudta. Sokkal, de sokkal különb legénynek gondolta ő magát, mint amilyennek bevált, s koránt sem hitte, hogy annak aki nem fél tőle, nem tud imponálni.

Maga se hiszi Andrassy Gyula gróf, hogy muszkát ismerni ő tanította meg Európát. Ő volt az, aki a nagy Kaulbarskodással szemben Kálnoky határozottabb állásfoglalásra serkentette és az az első felszólalása után mondta ki Ausztria-Magyarország, hogy Bulgária belügyeibe orosz beavatkozást nem tűr. Ekkor hívták haza Kaulbarst s ezóta olyan az orosz, mint a bárány.

Addig mindig csak azt látta, hogy félünk tőle, hogy tágitunk és nem me rünk erősebben közbe lépni. Hát nem tartott a veszedelemtől. Hiszen »retirál« az osztrák-magyar. Budapestet át, Bécsig. De amint megvetettük a lábunkat és megálltunk hogy az orosz nem mozdulhatott tőlünk? A helyett hogy feltesztelt volna, kapta magát és visszament. Csupa türelemné lett egyszerre. A hivatalos Oroszország a megtestesült berlini szerződést képviselte, s a mit ez előtt ő maga csinált, Katkowl csináltatta.

És Ausztria-Magyarország erőlyes fellépésének köszönhető Anglia és

Olaszország állást foglalása is. Addigi politikájuk ingadozás volt és nem egyéb. Csak a Tisza és Kálnoky nyilatkozata után jelentették ki: hogy a mi politikánk az ő politikájuk.

És fenn áll a béke, ha bár nem szent is. Csak az óta tudjuk, hogy ki fél; a mi óta mi nem félünk.

Coburg herceg pedig egyszerűen elfogadta a fejedelemséget. Tessék Oroszországnak tiltakozni! Lement és átvette a bolgár hadsereg felett a fő »commandót.« Hát talán gyengébb lett Ausztria-Magyarország azzal a vagy két száz ezer bolgár katonával? Nem jobb volt ezt nekünk megcselekedni, mint azt várni, hogy Oroszország tegye? Nem jobb volt ellentállás nélkül »rukkolni« be, elfogadván a bolgárok ölelő karját, mint az orosz occupációt bevárni és óriási csatákat vívni ama előnyért, mely az ölnökre hullott?

Mily egyszerűen hangzik most e felkiáltás: »Eljen a szabad és független Bulgária!« Es minek lehet köszönni, hogy egyszerre csak így fúj a szél a Balkán felől? A férfias bátorságnak és Andrassy Gyulának, a ki megtanított: Hogy kell beszélni az oroszszal.

Mingreliai herceg? Mikor itt van Coburg herceg! Muszka herceg a ki nem kell, mikor itt van egy inkább magyar mint német herceg, aki kell. Bulgária tárt karokkal jó felénk és mi kergessük el, mert az orosz czár a mingreliai herceget akarja. Hát miért toljuk mi az orosz czár szekerét? Miért egy olyan fejedelem Bulgáriának, akit Bulgária nem akar, s miért nem olyan, akit akar? Mert hát Oroszország! . . . . . Oroszországnak az érdeke kívánja egy, s reánk nézve, a muszka érdeket előt meg hajolni kötelesség! . . . . . Ez volt a diplomatai bölcselkedés észjárása, míg egyszer csak maga az idé hozta meg a jó tanácsot. Addig huzta halasztotta a dolgot az orosz, hogy Európa észére tért. Furcsa! Ha nem proponál fejedelmet a czár, háta nem zret proponáljon magának. Es a gordiusi csomó meg van oldva. Nem ketté vágva, de megoldva, s ha jó a

kard: már befejezett tényre talál. Az osztrák magyar politika pedig kétszáz ezer katonával erősebb lett.

S vajlon jön-e a kard? Fegyveres Európa, a nagy madárijesztő, s Oroszország a legnagyobb, mer-e mozdulni vajlon? Erre a kérdésre várunk kell a felelettel: tavaszig! Két százat kell még addig aludni . . . . .

G. B.

A magyar miniszterek Bécsben. A magyar miniszterek bécsi tartózkodásáról a következőket jelentik: Tisza Kálmán miniszterelnök Ostende-be való útutazásán pénteken a reggeli vonaton Bécsbe érkezett. Megérkezése után Szögényy külügyminiszteri első osztályfőnök és Pápay udvari tanácsos látogatásait fogadta. A délelőtti folyamán Tisza miniszterelnök látogatást tett Kálnoky gróf külügyminiszternél és Orosz Béla báró miniszterelnél. A miniszterelnök délután Tarkovich államtitkárral, — ki most érkezett meg Marienbadból — kététi tartózkodásra Ostende-be utazik. Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter pénteken reggel szintén Bécsbe érkezett. Délelőtti 11 órakor részt vett a közös hadsereg és a magyar honvédség számára beszerzendő ismétlő fegyverek ügyében a hadügyminiszteriumban tartott értekezleten s nevezetesen Bylandt-Rheidt közös hadügyminiszterrel és gróf Welsersheimb osztrák honvédelmi miniszterrel tanácskozott. Fejérváry báró honvédelmi miniszter délután Algya századosal Budapestre visszautazott, ugyintén Cserhalmy Ferenc vezérhadbíróssal, a ki Karlsbadból érkezett Bécsbe. A hadügyminiszterium költségvetése az ismétlő-fegyverek megrendelési kvótájának megállapítása után a jövő hét folyamán fog elkészülni. Az ismétlő fegyverekre 1887-re 3 és fél milliónyi költséget előirányozta. A honvédségek szük segélyének biztosítására a honvédelmi miniszter, mint a B. C. jelenti. tárgyalásokat kezdett ugyan az osztrák fegyvergyárral, de e tárgyalások még egyáltalában nem jutottak döntő stádiumba. A kormány azonkívül gondoskodni akar arról, hogy a löfegyverek beszerzése által a jelenlegi pénzügyi viszonyok mellett ne származzék teherbírlés s ugyanezt arra törekszik, hogy a fizetéseket lehető legkevesebbel kamat-teher mellett szétossza legalább 10 évre, vagy pedig hogy a jövő évi költségvetés rendkívüli kiadásaiba növekedés ne mutalozzék. Az erre vonatkozó határozatokat azonban csak a szeptember hó végén Budapestben tartandó közös miniszteri értekezletet alkalmával hozzák meg, mely tárgyalások sohasem voltak augusztus hárvára terelve véve. — Elena a vezértitkár és Luzzatti képviselő pénteken nem hivatalos minőségben konferáltak Szögényy külügyminiszteri osztályfőnökkel és Glanz báró miniszteri tanácsossal. Ezt követőleg Kálnoky gróf

külügyminiszter fogadta a két olasz államférfiut, a kik vasárnap leutaztak Budapestre, hogy itt Matlekovics államtitkárral is érintkezzenek.

A delegációk. A delegációkat az O. E. szerint október hó utolsó napjaira fogják összehívni.

Tudósok és művészek érdemjele. A hivatalos lap legutóbbi száma közli: Ő császári és Apostoli királyi Felsége, a következő legfelső kéziratot méltóztatott legkegyelmesebben kibocsátani:

Kedves Tisza!

A művészet és tudományok terén szerzett érdemek jutalmazására létezett arany érem helyébe lépő érdemjelvény alapításáról szóló, s főkamarsárhoz intézett kéziratot másolatát Önnek idezárva tudomásvétel és további intézkedés végett megküldöm.

Kelt Ischben, 1887. évi augusztus hó 18-dikán.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Tisza Kálmán s. k.

Kedves gróf Trautmannsdorf!

Önnek, Házam és a külügyek miniszterének, valamint két miniszterelnökömök előzetes meghívogatásával Elem terjesztett javaslatát jóváhagyván, indítatva érzem Magamat az Altalam eddig a művészet és tudományok elismerésül adományozott arany érem helyébe egy érdemjelvényt alapítani, mely jövőre a tudományok és művészet terén szerzett kiváló érdemek jutalmazására szolgál.

Ezen érdemjelvény egy éremből áll, mely előlapján mellképemmel, hátulapján pedig »Literis et artibus« felirattal van ellátva, s mely érem vörös szalagon a nyakon viseleendő.

Ezen érdemjelvényre vonatkozó teendőket főkamarsárom van megbízva, minél fogva Ön a megfelelő további intézkedéseket megteendő.

Ezen kéziratomban tartalmát egyidejűleg Házam és a külügyek miniszterét, valamint miniszterelnökeimet is értesítem.

Kelt Ischben, 1887. évi augusztus hó 18-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Ezen érdemjelvényvel kitüntetett magyar részről: Bencze Gyula a budapesti festészeti mester iskola igazgatója, Frankó Vilmos dr. kanonok, a magyar tudományok académia titkára, Keleti Károly az orsz. statisciai hivatal igazgatója, Munkácsy Mihály Párisban élő nagynevű festőnk és Salamón Ferencz, a történetírő.

Népfelkelő tisztjelölt a honvédség őszi gyakorlatain. A népfelkelő tisztképző tanfo-

Az égben.

A vészangyal, munkájában kifáradva, pihenő elült egy sötét villámmal terhes felhőre. A könyörület angyala feléje száll és megszólítja:

— Ujra találkoznunk kell hát! Mi a czélja mind annak, a mit léssz? Mi a tanulság belőle? Büntetsz vagy oktatsz?

Megintem az embert! fele a vészangyal meglehetően sötét szárnyát, s e pillanatban ezerek vetik fel aggodó tekinteteket a boruló égre. — Megintem az embert s megmutatom elbizakodásának, hogy csak féreg. Hangyafészket rombadöntöm s keze munkáját ár alá temetem. El vagyok fáradva, de fáradságom nem vész karba. Az istent szolgálom: az alázatosság istenét.

— El vagyok fáradva, — mondja a vész angyala.

— Ez a különbség kettőnk között, — válaszol a könyörület, — én sohasem fáradok el.

— Itt Arany János egy még kiadatlan költi beszélvényének töredéke következik:

A földrengés.

De ime! az ég, föld hirtelen feltámad: Az ég alkot: anya uszsz akar dőlni. Majd a földet érik iszonyú felhő: Nem szél fu . . . . . torony, ház reng belé, s megszakad; Nem eső osik, mert minden csopp egy patak.

Egybefoly a dörgés: csattog szakadatlán, Villámástól az ég egy pokoli kattan, Föllázad a tenger, messze, nagy mélyen be, Nyomul a szárazra, a folyókkal szembe.

Vissza fut a tolyam, vissza kutfejébe, Rejtőzni akarván anyja kebelébe, Ugyan szelt vesz a sikon, hogy ne érjék utól, Kergette a tenger zugó hajóitól.

Sohol sínes maradás. A hajósok népe Hajótörést szenved a kikötő révbe. Testeik a parton szétzörvén bevernek. Majd jajgatva futkos föl, asszony, gyermek. Hullamzik a tenger, hullamzik a föld is! Dazadni, súlyelni látjuk a mezőt is. Sz-dül a ki rálep. Ugy teszen, úgy látszik, Mint mikor a gyermek jögen bajkózik.

Az „ARADIKÖZLÖNY“ tározója.

(Augusztus 22.)

A „Segítség“ből.

Említettük több ízben, hogy a három leégett magyar város és az alföldi vízkárosultak javára, szent István napján rendezett fővárosi népnépműv. alkalmából, egy ritka tartalmu album jelent meg, melyből most bő mutatóanyagot közölnek a budapesti lapok. Az album kölső kiállításának díszes ismétlő tartalomhoz; olyan fényes, a milyen hasonló emlékalbumoknál ritkán szokott lenni. A három-forintos példány megfelelő kötésben díszes lehetne bármely salon asztalának.

A ki tehát megveszi, nem csak a könyörület oltárán adóz, hanem olcsó pénzen becses munkát is szerez, a mire csak nagy ritkán kínálkozik ilyen jó alkalom. Remélhető is, hogy a díszes albumnak nagy kelete lesz.

A fényes tartalomról mutatónyul közlünk néhányat.

Az első lapon Stephánia trónörökösne rajza felett a trónörökösnek következő sorai olvashatók, melyek megérdemelnék, hogy ércebe öntsék:

Eperjes. Nagy-Károly, Torockó.

Romokból és hamvaikból ifju erővel virágoznak fel, és boldoguljanak drága hazánk díszére, soha el nem eayézhetho, emlékszerokként, miket a nemzet áldozatkész nonszoretete önmagának emelt.

Rudolf.

Nehány őszinte szó nagybirtokosainkhoz.

Kétséget nem szenved, hogy kedves hazánkban nagy összegeket költünk a sport minden ágára. Nyújt is mulatságot és hasznót. A versenyelek előmozdítják a lötenyesztést és ez által jó paripát szereznek vitáz buszár-jainknak, a lökivitel által pedig pengő pénzeket az állam közvagyonának. A vadászat szintén emeli az ország jóvedelmét. De van egy neme a sportnak, ha ugyan magasztos ezély megengedné ezen névelni, melyet uraink között csak igen kevesen tuznek: a tüzoltás, mely éppen nemzeti és államvagyon, emberbaráti és hazafiai szempontból oly fontos, hogy több érdeklődést követelhetne, mint a milyenben részesül. Pedig ez a sport az, mely talán a legislegelősebb minden sport között. Vessünk egy tekintetelt tüzőltó szak-

lapjainkra s ott találjuk, mi módon lehet kevés költséggel sok veszélynek elejét venni. Miért ne állának magyar főnemesünk tömegesen ez intézmény élén, most midőn ugy is már népfelkelők, kész katonák; midőn minden hazafiai vállalatot oly hőn felkarolnak; midőn gróf Szechenyi Jón, nagy hazánkfianak édes gyermeke, életre hozta; és midőn gróf Cziráky Béla most is oly buzgó mintaszerű vezére?

József főherceg.

Midőn arra szólítottam fel, hogy a „Segítség“ című albuma írjak, talán nem hibázom, ha egy olyanak mondását idézem, kihez segítségért soha senki hiába nem folyamodott.

Sokszor eszembe jut e mondása, midőn látom, hogy mindenféle állásu ember és főleg az alig felcseperedett fiatalság mennyire szereti magát szolgáltatni, lustaságból egynemelylik, de urbanomságból a legtöbbször.

Gyermekkoromban éppen ugy, mint talán minden gyermek, ki szülei házában nagy szolgaszemélyzetet lát, én is nem egyszer akartam szolgáltatni magamat, mit azonban ő, ha észre vette, soha meg nem engedett mondván: „tanuld meg azt: nem az az ur, a ki sokat szolgáltatja magát, de az, a ki mentül ritkábban szorul a mások szolgálatára.“

Akkor meghajoltam a felettem uralkodó földi gondviselés szava előtt, mely parancs volt: de ugy hiszem, nem mindig esett jól annak rendelkezése. Ma azonban egy élet tapasztalata után vallom az idézett mondat igazságát és sokat csodálkozom azon a kis és nagy uron, a ki éppen akkor képzeli magát annak, mikor legkevesebbé az.

Tisza Kálmán.

Papír-ker.

Tűz és víz pusztít, ország szent földé „Segítség“ből.

E jajszó hangzik, harsog a légkörön át. Vajh! mi az, a mi segít? „Tudomány, pénz, munka“ — csodás kor.

Melyben mindennek közvetítője — papír! *Szontagh Pál.*

Bors-szemek.

Milyen idők! A börtön éjjel nappal zárva még is mindig tele van. A templom mindig tarva-nyitva, még is kevesen járnak bele.

Ujságírói distinctiók. A

hercegné kedélybeteg, a tanácsosné megörlött, a hordár felesége megbolondult.

Szeretném, ha a tapasztalásnak lelke volna s megemlékezne arról a sok könyről, melybe került.

Agay Adolf.

Bosnyák példabeszéd.

Példabeszéd két fiatal ember között.

— Megházasodtál már?
— Még nem.
— Boldog ember! En már megházasodtam.

— Boldog ember! *Strauss Adolf.*

A patak és nefelejcs.

Kis pataknak nagy a kedve, Vigan szökken, ösörgedezve, S mintha üzné heves vágya, Rá se tekint, Mely felé int, Parton a sok szép virágra.

Kék nefelejcs azt sottogja: „Hova szelz, béröz patakja?“
„Ki e zugból messze, messze, Csak előre, Sik mezőre, Nagy folyóba, tengerekre.“

„Maradj köztünk, jobb neked itt, Enyhe lombok árnya fed itt, Madár vidit reggel, este; Boldog élet, Szived éled, Virágokkal enyelve.“

„Majd ha folyó tenger lettem, S végtelen az ég felettem, Boldog leszek, cözölom érve. Mi egy virág, A nagy világ Gazdag kincstárához mérve?“

Könnyezve mond a nefelejcs: „Büszke patak, el ne felejtsem, Tenger nem léssz, benne elvészsz, Hiu vágyad Késő bánat, — Másnak csak a szolgája léssz.“

Gyulai Pál.

oka, mint Morgenstern a pince kezelője. Beszélnek erről a tágról sok félet.

aug. 19.

Az éjjel egy jó eső volt az egész környéken. Nagy örömet szerezett! A széna ára magas volt. Egy szekér 12—15 frt. Most természetesen le fog esni az ára.

R. I.

A fővárosi írók és művészek Aradon.

— a júli tudósítónkól. —

— aug. 21.

I.

Üdvözlét.

Mielőtt az erdélyi kirándulásunkban Aradon megállított írók és művészek itt időzéséről tudósítónk részletes leírását adnók, a következőkben közöljük lapunk egyik előkelő barátjának — ez alkalomra írott, hangulatos versét:

Kicsiny a kor, nagy eszmék nem
Buzdítják a kebleket,
S e nagy csöndben a kis ember
Elpetyhült, elerayedt.

Gyors haladás nyomdokában
Sétél árnyék terül el,
A létküzdés utvesztője
Itt nyomort, ott bünt nevel.

A családnak szent oltári, —
Az egyszerű erkölcs
Porba dőlnek, s uralkodik
Hivalkodás helyett ők.

Az élvhajszá mindezen Aradon
Lett a dívat és törvény,
Addig futni s szédelegni,
Míg el nem nyel az örvény.

Aruba megy: meggyőződés,
Erköls, erény, becsület;
S ha már nincsen mit eladni
Eldobják az életet.

Ebredj költő s művész, — e kor
Töred vár írt, íletet;
Most te vagy, ki észrevétlen
A szíveket meg nyered;

Megnyered és megindítva
A lejtőn megállítod:
Hitet, reményt keltesz benne
Es szeretet-áramot. —

A toll-, véső és esettel
S andalító hangokon
Hirdesetek uj igéket,
S uj lét-kéla romokon.

A létküzdés azt hirdeti
„Ki mennyit tud, annyit ér!”
Mondjátok, hogy „erkölcs nélkül
Mindentudás mit sem ér!”

Mutassátok a mi szépséjő
S a mi igaz, mily derékny;
Es hogy ezek híján minden
Csak lidérczhang, buborék.

Mutassátok: hogy czim, fény s rang
Egy magára mily szegény;
Hogy valódi becsület csak
Egy van és ez: az erény!

enne, hogy kinek a kedvéért tűzre fel a langos hajára a sámi fejkendő, a levengős tüvel. Minden vörönytylet még csak szóba sem áll.

Egy bokelet délután mikor nagyon öblözött a nap, Mátyás király a kicéretét messze elhagyva, egyedül vetődött a forrásba. Ott találta mese magában a szép leányt. Kezében tartotta ez a korszát, s bunak hajította a fejét.

— Isten jó nap, te erdők roszsája! —
szóltat meg a király, — mit vesztéttél el,
hogy ugy földnek adtad a szemedet?

Felrezzent erre a leány, s lejjebb huzva a szemére a homloktakarót, azt felelé:
— Bizony elvesztettem valamit, a mi életem is ad, italt is ad, meg is élet, meg is öl; — fűvet éleszt; — fát kitor.

A király mindjárt kitalálta, hogy ez a forrásvíz; malmot ez hajt, kényeret ez ad, italt ez szolgál, szomját ez olt, de halálos betegsé is ez tesz; táplálja a fűvet a partján, de kitor a szálát, ha megárad.

Holmi pajkos esamangók azt a mókát követték el, hogy éjszaka nagy koloncoköveket hengerítettek a forrás czikója elé s azokkal ugy elzárták a sziklaodóból kijövő patakot az útját, hogy az most csak vékony vizszarokban lövél ki a nyílások között, s nem szaporított annyit a sziklamenedenceben, hogy meglehetően volna benne meríteni a füles korsót.

— Ha csak ez a baj, — mondá a király, — majd segítünk rajta. S kis baltájával, a mit vadász-szokas szerint hátul az öve mellé dugva hordott, kivágott egy erős fiatal szálát s annak a dorongját neki feszíté a legnagyobb szikladarabnak, hogy majd elhengerítse onnan. De ezuttal is az ostobább volt az, a ki nem engedett, a szikla mindig visszacsúszott.

— Várj csak! majd egy másik czikókat is vágok: azzal meg te feszited.
Mikor aztán a leány is segített, a kolonc csakugyan félregvadt a helyéből s nagyot gördült alá felé.

— Lásd! hogy egyesült erővel milyen nagy sziklát emeltünk ketten! — mondá erre a király. — Hej, talán még ennél nagyobb követ is elguríthatnánk — egyesült erővel.
A király épen akkor özvegyen maradt és gyermektelenül. Kitalálhatta a vak is könnyen, hogy mi lehetett az a nagyon nagy kő.

Csak a szép leány nem találta ki sehogy. A felgurult szikla után azonban egyszerre kő zuhant a viztató oduban meggyült patak árja: ugy hogy a leány nem tudott átmenni a patakon, ha nyílány ruháját

Igy javitva erkölcsünk.
Ha akkor jobb utra ter:
Isten áldjon meg Titeket,
S koszoruzzon a babér!

II.

A fogadtatás.

Lazasan folytak tegnap egész nap az előkészületek a városunkba érkező írók és művészek ünnepélyes fogadtására. Az egyes albizottságok tevékenyen működtek a reájuk bízott feladatok betöltésében. Takátsy Sándor dr. a déli vonattal Csabáig az érkezők elé utazott, hogy az elszállásolás végett a szükségessé intézkedéseket megtegye.

A vasuti indóház már a kora délután órákban telni kezdett. Nagyszámu és előkelő közönség gyűlt egybe, melynek nagy részét hölgyek képezték! A rendező bizottság jelvényekkel ellátott tagjai a pererron várakoztak a vonatra, mely 4 óra 11 perczkor robogott be, harsány lelkes éljenzéssel fogadtatva.

Midőn a vendégek a pererronra szálltak, Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester a következő lelkes szavakban üdvözölte őket:

„Tisztelt Uram!

Isten hozta Önöket a magyar kultúra harcosait, a magyar nemzeti közszellem fenntartóit — fejlesztőit azon földre, azon városba, a melynek nevéhez oly keserű emlékek, annyi fájdalom s hazafiai bánat fűződik, de a melynek polgárai, mindég szilárdak voltak a hazaszeretében, áldozatkészek a hazai iránti kötelességek teljesítésében.

Ezen város — ezen polgárság nevében legyenek Önök általam a legmelegebben üdvözölve.

Arad sz. kir. város közönsége teljes szívében méltányolja a szerencsét, hogy a nemzet szellemi munkássait, a honszeret és szabadság hirdetőit, a nemzet érdekeinek hívőreit falai között üdvözölheti; s mi polgárok pedig tárkarokkal fogadjuk, szívünkben szoritjuk Önöket: a baráti érületet, a testvéri szeretet nyújtjuk Önöknek s kérjük: fogadják oly szívesen, mint a mely lelkesülten nyújtjuk azokat; s melynek reményében a legszíntebb öröm érzetével adó: kifejezést Arad minden polgára szívében viszhangoz azon forró óhajnak: Eljének kedves vendégeink!

E beszédre Komócsy József az írók és művészek nevében a következőleg válaszolt:

„Szívesen jöttünk a városba, s a mi idehozott szívünk volt, a mely irányítja minden cselekedeteinknek. Igazán jól esik annak hangsúlyozása, hogy Nagyságod beszédében a polgárságra hivatkozott. Magyarország kultúrájának ma már feltételezője a polgári elem, törzsfészkéi a városok, e metropolisai a magyar művelődésnek és szilárd nemzeti közszellemnek. Az a fájdalmas emlék pedig, mely az egész nemzetet Arad nevéhez köti ma már szentség lett a mi szívünkben, s nem könnyeknek, de a dicsőség szivárványán át látjuk azt, azon dicsőségben, mely Aradnak örök hírnevet szerzett. Lelkünkben köszönjük a szíves fogadtatást Nagyságodnak, és Nagyságod személyében Arad művelt és hazafias szellemű lakosságának. Írók és művészek jöttünk ide az irodalom és mű-

vészet hajlékába, és örvendő szívvel üdvözöljük az irodalom és művészet barátait!

E beszédet több helyen lelkes éljenzés szakitotta meg, mely végeztével viharosan megújult.

Ezután kocsikra ültek a vendégek és a rendező bizottsági tagok kalauzolás mellett szállásukra hajtottak. A legnagyobb rész a „Fehér kereszt”, „Nádor”, „Három király” és „Tucherer” szállodákban lett elszállásolva, míg többen egyes családok hajlékában találtak szíves ellátást.

A vendégek.

A következőkben adjuk az Aradra érkezett írók és művészek s a velük kiránduló többi vendégeink névsorát, mely az irodalom és művészet nem egy fényes nevé foglalta magában:

Abrányi Emil, a Petőfi-Társaság és Kisfaludy-Társaság tagja. Abrányi-Wein Margit urnó, a m. kir. opera tagja. Dr. Artner Jenő Arvaszéki illnök. Artner Jenőné urnó. Andreánszky Jenő, a Budapesti dolgozó-társ. Bogdányi Mór, a Budapesti Ujság szerkesztője. Dr. Bácsay Albert ügyvéd, a „Borszem Jankó” dolgozó-társ. Beney Zsigmond, magyar kir. államasutak főmérnöke. Beney István, az országos színezésügyelet igazgatója. Békeffy Gyula, ügyvéd. Dolinay Gyula szerkesztő, az Iroi és Művészkör titkara. Dr. Dubay Miklós, gyakorló orvos, fővárosi képviselő. Déhn Pál író. Bécsből. Demjén László, festőművész. Ekkert Antal, tanár. Erdélyi Mikos Róza írónő. Ferenczy József, az Orz. Közoktatási Tanács jegyzője. Fuchs a „Neue Frei Presse” munkatársa. Gelléri Mór, az „Egyetértés” dolgozó-társ. Gelléri Mórné urnó. Geoeze Sarolta, urhölgy. Hevesy Balázs, zongora-gyáros. Hevesy József, a „Magyar Salon” szerkesztője. Juhász Antal, ügyvéd Makoról. Komocsy József a Petőfi-Társaság elnöke. Kodolányi Antal, gazdasági író. Kiss József, a Petőfi-társaság tagja. Dr. Krikk Arpád, budapesti: fővárosi IV. ker. főorvos. Kordin Riza, k. a. zongoraművész. Öv. Kordiné urnó. Kaszay István, ügyvéd. Keresse Miklós, járásbíró. Dr. Kenedi Géza, a Pesti Hirlap szerkesztője. Kapácsy Dezső, Egerből. Dr. Kanyurszky György, egyetemi nyilv. r. tanár. Latabár Kálmán, a nemzeti színház tagja. Máté István hegődművész. Dr. Magyar Sándor főorvos. Magyar Ilona k. a. Magyar Erzsébet kisasszony. Oheroly János, magyar királyi állami kepezdek tornatanára. Prély István, a Nemzeti Lovarda igazgatója. Pongrácz István, m. kir. nyug. tábornok. Pongrácz Elemér, ügyvédjelölt. Dr. Pávy Gabor, pozsonyi orsz. kórház-igazgató. Pacsa Ottó, Reviczky Gyula, a Petőfi-Társaság tagja, a Pesti Hirlap belmunkatársa. Rausch Károly, zongoraművész, zenetani tanár. Szohner Antal magyar királyi honvédi miniszteri titkár. az Iroi és Művészkör igazgatója. Szohner Antalné urnó. Somogyi Mór, zongoraművész. Szabó Imre, plébános. Schöufeld Arthur, a Neus Pol. Volksblatt dolgozó-társa. P. Szathmáry Károly, a Kisfaludy-Társaság és Petőfi-Társaság tagja. P. Szathmáry Aranka k. a. P. Szathmáry Gizella k. a. Szana Tamás, a Petőfi-Társaság titkara. Schwarz Armin, a Pester Lloyd dolgozó társa. Temesváry Lajos, színművész. Temesváry Lajosné urnó. Tábori Róbert, a Délmagyarországi Lapok szerkesztője. Ujházy Ferenc, festőművész. Ujházy Ilka k. a. Ujházy Irma k. a. Dr. Várady Antal, a Petőfi-Társaság tagja, az Iroi és Művészkör igazg. Várady Antalné urnó. Völgyi Kornélia, cimbalom-művész. Völgyiné uró Fekete József szerkesztő. Róck Erzsike k. a. (Munkácsy unoka-nővére.)

Értenek hozzá. En feljegyeztem, mint régi emléket a multból, mely mindig ifju marad. Szótár: „Métis repény”: gleoma hederacea; „vakline”: barna-piros; „langos haj”: hosszú göndör, hullámos haj; „sami”: főkötő; „levengős tu”: rezgő tü; „vörönyt”: suhanec legény; „bekerlet”: ósz (kikelet: tavasz); „öblöz”: a nap: erősen sül; „mese magában”: egyseggyedül; „cikó”: fulke; „nyílány” ruha: vékony patyolat.

Jóki Mór.

Nagyon szép Vajda a Jánosnak következő kis verse:

Si duo faciunt idem.

Ha gazdag a szegénynek hullatott
Dus adományt, megírják a lapok,
Oszl' másnap az egészét felelik.
Mit koldus a másik koldusnak ad,
Isten könyvébe írva a falat
S ott tartva számon — végítéletig.

Vajda János.

Nines tisztább öröm, mint az, melyet akkor érzünk, ha embertársaink hasznára lehetünk, — és nines utalatosabb zaj, mint a henyelők zsiabongása.

Orczy Béla.

Enyhíteni a szegényeknek és szerencsétleneknek sorsán, legnemesebb kötelessége mindazoknak, kiknek az isten kedvez.
Dr. Fejérváry Géza.

Tűzvész, árvíz — borzasztó csapások; a legborzasztóbb csapás azonban az volna, ha azok által az isteni gondviselésben való hitünket megingathatni engednék. Hol nincs hit: nincs üdvösség, nincs segítség.

Tisza Lajos.

A szerencsétlenek és sorsüldözöttek az emberiség árvi, a felebaráti szeretet mulasztatlan szent kötelessége, hogy rólók gondoskodjunk.

Egy szemernyi adomány, melylyel a szerencsétlenek és sorsüldözöttek nélkülözéseinek enyhítéséhez járulunk, többit ér egy másznanyi sajnálkozásnál.

Lauka Gusztáv.

Ki a jó ember? A ki elfelejt a rosszat. Ki a rosz ember? A ki elfelejt a jót.

Egy birtok természet megítélhető egy marék buza után; így alkot magának a költő egész képet néhány vonásból.

Berczik Arpád.

„Márnyalokra tettök
Örök betűivel,
A történet komoly szava
Muzsája vési fel.”

A vértanúk sírjánál.

Kevésse 5 óra után kezdettek gyűlekezni a vendégek a városba nagy természetben, hogy a program következő pontja szerint a vértanúk kivégeztetési helyéhez zarándokoljanak.

Számos magánfogatos és bérkocsikon haladt át a menet a város főterén egész a síremlékig, mindenütt nagy közönség éljenzése által kísérve.

A síremléknél is nagy közönség volt már összegyűlvén, s az emelvényen állottak az öreg honvédek L u k á c s y Miklós elnök élükön, ki díszmagyarban fogadta a vendégeket. Kegeletesen nézték meg a fekete gyaszfátyolba borított elrongyolt zászlót, majd egy-egy csomó fűvet téptek a szentelt hantokról emlékezettel.

A Budapestről hozott élővirág koszorú a kiránduló társaság hölgyeivel V á r a d y Antalné urnó helyezte a szobor köré.

Az ünnepélyt az „Aradi dalgylet” nyitotta meg az „Isten áld meg...” szövegen elénekelt dallamával.

Ezután L u k á c s y Miklós üdvözölte a vendégeket a következő hatásos beszédben:

Mélyen tisztelt Tagjai a Magyar Írók és Művészek Társaságának! Az 1848/9-iki honvédek Aradon megalakult egylete nevében, üdvözölöm Önöket e helyen, mely szabadságharcunk hős tábornokainak vértanui halála által Magyarország szent helyévé lett.

Tudom, hogy önök nem várnak köszönetet azért, mivel a magyar nemzetiség fejlesztése ügyének szánt vándorutjuk közben, ezen halottak nélküli hantoknál megjelentek. De nekem sem szándékom Önök gyöngéd érzelmeit ily elismerő szavak elmondásával érinteni; mert meggyőződésem, hogy a magyar írók és művészek Társaságának Tagjai, bármily rövid ideig időzzenek is városunkban, egyenként és együttesen hazafiai kötelességből zarándokoltak térdekük és fejüket meghajtani azon a helyen, hová a magyar nemzet géniussza ajjelenet gyászmezbelen zokogva leborol.

Nem sorolom fel az e helyen lefolyt gyászos eseményt, melynek látára megállt a gondolat, — s a szem az égnek szegezve kereste a helyet, hol az Isten lelke jár.

Nem sorolom fel pedig azért, mivel az öregebbeknek önk között ugy is elenyészetlen emlékeztetésben él az 1849-ik évi október hatodika; az ifjabb nemzedék részére pedig:

De addig is, míg a fájdalom, oly korán sirba szállt, hazánk egyik kiváló művésze által megkezdett, és méltó utóda által nemskóra befejeződött nagy érzés-szobor fogja Arad terén jelképezni szabadságharcunk megirandó époszának utolsó és legborzadalmasabb fejezetét; felkialtó jel gyanánt állította ide e szerény emlékmövet, az aradi lelkes ifjuság.

Es mindanyiszor, a hányszor október hatodika visszatér, mi — napról-napra kevesebbedő harcsojai egykori hős hadvezéreinknek, előjövök az annyi nemes élet kioltása által dicsővé áztatott helyre elmondandók gyermekünknek és unokáinknak, hogy 38 év előtt itt letünk hazafelnak, s itt szakadt meg a jövőbe vetett bizalmunk.

E helyre jöttek el ma önök is, hogy részeseivé váljanak azon fájó érzetnek, mely itteni megjelenésünk alkalmával átjárja lelküket. Vigyék el Önök magukkal otthonukba is e benyomást, és mondják el hozzá tartozóknak, hogy szabadságharcaink vértanuinak gyászhelyén nem találtak díszló virágokat, mert ott, hol felforgató düheben a vég orkánja járt, a zokolt rögön csak vad gyopár terem.

Annak igazolásul pedig, hogy a szabadsághősök végimája beteltek, — s a sötét borut ismét derű váltotta fel; — díszítsék fel önk e szenthelyet a magyar Írók és Művészek Társaságának koszorújával, és vigyenek virágikat cserében egyélt itten termelt fűszálat, mely otthonukban emléke legyen mai zarándoklásunknak, és reá tekintve jusson eszükbe, mint eszükbe jutott az itten vértanui halált szenvedett hősöknek éltük utolsó percében a költő szava:

„Házának rendületlenül
Légy hive oh magyar!”

A beszédet követő éljenzés lecsillapultával a dalgylet a „Szózatot” énekelte el, majd Komócsy József fordult a közönséghez, s a következő szép, gyakori éljenzések által megszakitott beszédet mondta el:

„Igen tisztelt Polgártársaim!

Valóban szebb címet nem adhatok, mint midőn azt mondom: polgártársaim! Csodálatos érzés az, mely elfogja lelkünket, midőn először léptünk e szent helyre, mely az ország oltára, vérel áztatott Golgothája! Ugy érzem elfogódní szívemet, mint Mózes Héreb hegyén, midőn az égő csipkebokorból az Ur lelke szólott hozzá: „Old le sarudat, mert szent a hely, melyre lépsz!”, Igen férfiak, asszonyok, leányok fiait és leányait e hazának és városnak, szent és dicső a hely, melyen állunk. És önk honvédek, a kik eléjtették a kardot mert el kellett ejteniök, e kard nem esorbult meg, e kard nem hullott a porba, örökre megvédi azt mindn roszda ellen a legnemesebb nedv az önk kiömlött vére. (Éljenzés)

Es ez a zászló, mely itt lobog felettünk összegyűlvén, de be nem piszkolva, mely végzetlenül szent erekléje lehet önöknek, kik annak árnyában rohantak a fény után, mely az önk lelkéből tört elő, beragyogva mindent és megmelegítve az ország szívéit.

Es a zászló körül lebeg a vértanúk szelme, kik e helyen szereztek halálukkal halhatatlanságot.

ből hangzó glóriát, hogy a nemzet, melyért ily nagyok haltak, nem veszhet el soha. A mi irodalmunknak van egy nagy alakja, a ki nagy költő, bölcsesség és hazafi volt, Eötvös József az örökigazságú mondat: Vágjatok ki egy egész tölgyerdőt, elesik egy makk s észre fogjátok venni, hogy a régi erdő helyén egy új s hatalmasabb támad. Ily erdőnek gondolom én nemzetemet. Levágta azt már tatár, török, német, muzsika, de sohasem tudta élet-erejére mérni a csapást. A mely nemzet vérel megváltotta életét, az vérel fenn is tartja azt. Es ti őszülö honvédek, dicső férfiak, kik odatártatok melletteket a szent védelemre, ti nagy példáját nyújtottok a hazaszereteteknek.

Most mienk a munka ideje, s azt a kardot, melyet ti elejtettetek, mi vettük fel. Mi harcunkkal a nemzetiségért most tovább, s a mi fegyverünk is hatalmas; tud sebet ejteni, de gyógyítani is. Eljöttünk ide, hogy halás jobbot nyujtsunk nektek, kik kegyelettel gondoztatok a hallhatatlan halottak hantjait. Nemcsak virágkoszorút hoztunk e helyre, de szíveinket, érzéseinket fontuk koszoruba. Es itt e szent helyen éreztek igazán, hogy Magyarország élni fog, s hogy e porokból új zászló támad nagy eszmék alakjában, melyet unokáink fognak diadalra juttatni, s e tudatban kiáltjuk el: Eljen Magyarország! Eljen Arad városa! Eljenek a honvédek!

Zugó éljenzés követé e szavakat, mely csak akkor csillapult le, midőn A b r á n y i Emil, kitűnő fiatal költőnk állott a szobor talpatára s lelkesen elszavolta következő gyönyörű költeményét:

A mennyi köny van a szemekben,
Hulljon ki lassan, permetegben,
S elisrva mind, kezdj újra meg;
Siratni őket nincs elég!
Nő! könnyeid peregeinek,
Mind szerte hulló gyöngyszemek,
S te férfi szív, zord mint a kő,
Olvdj, ne szégyeld! Köny, elő!
Légy forrás, szirtből szökkenő!
Hulljon ki mind, gyász árjakint,
A mennyi köny van a szemekben.

A hány fohászt szül ember ajka,
A legnemesebbt fölsohajtra,
Mít a tuszó szív terem.
Mikor szent bűja végtelen;
Fohász a melyek melyiből:
Értük szakadjon égre fol.
Istent, ha alszik, verje fel
A gyász s iszony reggélle;
Vihar gyanánt zokogja el
E nap sötét történetét
A hány fohászt szül ember ajka.

A hány virágot kéz letéphet
Még hervadatlant ifjat, épet,
Diszinti a halált vele:
Jövel! tegyük kövükre le!
Mosolygó szép menyasszony, add
Mirtusból font koszorúdat;
Oltára fűzött fris virág
Jer méltóbb helyre: fónjad át
Kilencz bitó talapatát.
Itt haltak itt! E helyre vidd
A hány virágot kéz letéphet!

A mennyi villám van az égben,
Szülemelő rémes, vad setében,
Mikor a nemző fergeg
A bős felhőt eszokolja meg
S nászánczot jár a föld pora:
Sujtson le, mint nyil zápora!
A hány bakó, a hány cseléd
Az árulást szolgálja még.
Szakgassa, törje, zuzza szét!
Alilon e rut fájon boszut
A mennyi villám van az égben!

A költemény leirhatatlan lelkesedést keltett.

Meg-megújuló lelkesedés között mondta el V á r a d y Antal is következő szép beszédet:

Tisztelt polgárok!
Az élet gyarló pénzdarab; boldog a ki a haza oltárára teheti halálával váltva meg. Így olvassm a szent ígét a hazaszeretet evangéliumának azon lapján, mely a vértanúkról szól. E hely, melynek szentelt földjén állunk buzgó imára kész, s engedjék meg, hogy lelkünk bő imáját fejezzük ki e szavakban: Magyarország nagy Istene, a ki annyit balsorsban sujtottad már népedet, ki ellenséges csordákat hoztál reá s megverted önkézel is, nagy Isten, ki a világön nem teremtetélt szomorubb helyet, mint a melyet mely kegyelettel vesztünk most körül, engedj hogy ez legyen az utolsó hely, melyen a magyarok szabadságáért vérezieie kellett, enged, hogy a nagy vértanúk: kik színed elé jöttek az örök üdvösségükkel meg egyszer mosolygjanak szellemajukkal, hogy mosolyogjanak, midőn látják, hogy e haza szabad és boldog lett, s bekövetkezett az, melynek sohasem szűnő reményében ottanták te vérték!

Es ti honvédek engedjétek, hogy megssókoljam e zászlót, mely annyi hazafiságot lehel ki, s hogy elvigyük magunkkal mi is azt is azt az érzést, mely e zászló alatt titeket áthatott. Egy viharos kor néz le tectokról, de a vihar többé meg nem ujul egy boldog, szép jövő hálás nemzedéke fogja áldani „a ti szent véreteket.”

Zajos éljenzés követé a szónok szavait, melyek után az ünnepély véget ért s a kiránduló kocsikra ülve a várho hajtottak, melyet átkocsizva tekintettek meg. A szép fasoron át a lyceumba tértek ezuttal, hol K u n c z Elek igazgató fogadta őket s kalauzolta a díszterembe az épület egyéb helyiségeiben. A lyceumból a templomutcai uj iskolaépülethez hajtottak.

A fővárosi írók és művészek hangversenye a színházban, fényes zárkóvált képezte a mai nap eseményeinek. A színház zsúfolásig megtelt igen elegáns közönséggel. A hölgyek nagy része estélyi toilletben jelent meg; általában a régi bezárva volt színház belseje igen díszes és tetszelős látványt nyújtott.

Az első szám a Rausch Károly zongorajátéka volt id. Abrányi Cornél „Magyarország határánál” című ábrándját adva, mely a többi piece-eknél ismétlődött is, külön-külön. Így a Komócsy József mely hazafias melegséggel írott és elbámult „Ezredévi” című versének előadásánál, valamint az Abrányin és Wein Margit magánadamlánál, ki a „Fekete Domino”-ból a Rondot énekelte nagy praecizitással, számos kihívás kíséretében.

Rendkívüli hatású volt, a Várady Antal „Tizenhárom” című allegorikus költeménye. Szerző mely érzéssel adta elő a közönség freneticusan tapsolta a jeles kőt. A gyönyörű versből a adjuk a következő sorokat:

S leszállt az éjél. Hantolatlan áll Temetetlen halottak éjjele... Oh, éjszót a szó, a mit leírok, Aradnak gyászalakra kél vele. Együtt ül itt is a szent tizenhárom. A síralomhoz éje fődí be A Golgotába ott áll a határon... A magyar nemzet legfájdóbb sebe... Mindegyik szent név csillagkoszorúba. A nemzet evangéliumába való — S csillagtalan bár e lap, mely bírója, A tizenhárom közt most áruló. — De mint a Krisztus serge, bár megölték — A szabadságot sírba nem vivé, — Hanem eszméikkel van telve, föld ég. — S ma már a világ, a jövő övé! — Ugy váltották meg drága életökkel Egy nap jövőjét, mely nincs itt talán. De jönni fog, „mert jönni kell” hisz érte „Buzgó imádság epedez Százerek ajakán!” S míg áll világos, s Arad gyászterét Magyar szó hiv zenéje tölti be, Aldott lesz, áldott itt és szerteszét Aldott a tizenhárom szent neve!

Borongó égbolt... síró förgögeteg. Tépett felhők foszlánya fűn az égen. Közél az őz. Lombok lepergenek. Halotti szemfedő a buszvidéken. O les-e még tavasz? S jövend-e vissza Szivárvány-ékvél a kikelet? S hol ekkor a rög vértket felitta: Fakad-e új tavasz a sír felett.

Ezt a Völgyi Cornelia művészi czimbalom játéka követte, mire Lafabár Kálmán adta elő a „Fekete frakkban” című mnlatságos magánjelentet:

Sok élvezetet nyújtottak a Kordin Mariska k. a. népdalaj, majd az Abrányi Emil verse a „Magyar nyelv” a Hevessy József szellemes csevegése. A „könyvek” Temesváry Lajostól előadva, ugy szintén a Kiss József költeménye (Nápolyban) is, melyet a szerző maga adott elő a nála megszokott közvetlenséggel.

Utolsóelőtti piece volt a kir. opera két bájós művésznőjének Abrányin és Wein Margit és Korvin Mariska k. a. duetteje, melyet ann művészzel adtak elő, hogy a közönség megismétellette.

A műsort a Máthé István hegedűjátéka fejezte be a közönség kitünő hangulatban hagyta el a színházat.

Felelős szerkesztő és kiadó: HINDY ÁRPAD.

Nyilttér.

Előkelő orvosi tekintélyek u. m. dr. Korányi tr. kir. tanácsos, dr. Közmár szky tr. dr. Kélli, dr. Schwimmer tr., dr. Stiller tr., dr. Müller Kálmán egyetemi tr., dr. Gross Sándor megyei tr. főorvos, dr. Reinitz, dr. Herman S. főorvos stb. Budapest: dr. Kálay Adolf rendelő-orvos Karlsbadban; dr. Braun tr. udvari tanácsos, dr. Bokitsányi tr. kormánytanácsos, dr. Schmitzler tr., dr. Uster tr., dr. Winteritz tr., dr. Herz egyetemi tr., dr. Rott tr., dr. Marenyeller, Eulenthali dr. Kautz, dr. Gold udv. orvos, dr. Batsy a bécsi orvosi collegium titkára s. h. stb. Beethoven: itelele folytan.

KORONA-FORRÁS (HYGIENA-SPRITUELL) Legjelenebb, legbiztosabb, leghatásosabb és leghygiei szesz. Budapest, Arany János-u. 36. sz. Legjobb óvszer a kolera ellen.

galomra tételni. Arad, 1887. augusztus hó 20. Bóke lengjen porrai felett! Betti férj Förster leánya. Spitzer Ignác fia. Förster Károly veje. Förster Paulina, Förster Gyula unokái Buchler Louis sógor Spitzer Sarolta sógornő.

— Villámítás. Somoesköz községben f. hó 18-án, mint levelezőnk írja nagy éghiláboru dühöngött. Szász György somoesközi lakos az uradalmi pusztán levő patakban halászatot és ott érte a vihar. Ó nem tudván idejekorán menekülni, tovább is ott maradt, de szerencsétlenségére. Villámütés érte és a szerencsétlen ember rögtön meghalt.

— A Borosjenő-csermői vasút építése. Az arad-csanádi egyesült vasutak igazgatósága — mint értesülünk — már benyújtotta a közlekedési miniszteriumhoz a borosjenő-csermői vasút építésére a tervezeteket és az építési engedély iránti kérvényt. A miniszteriumban az említett beadvány igen kedvező fogadtatásban részesült, a mi remélni engedi, hogy ezen, megyénknek nézve igen fontos szárnnyalvonal kiépítése még ez év folyamán lehetővé válik.

— Nyilvános nyugtázás. A Szintyén létesítendő ev. ref. magyar népiszkola felépítési költségeinek fedezésére az aradi „Kölcsey Egyesület” negyven frtot volt kegyes adománynozni. Ezen összeget, Aradmegye kir. tanfelügyelője tekintetes Varjassy Árpád ur közvetítésé folytán, mai napon köszönettel átvettem. Agya, aug. 19, 1887. Nagy Sandor ev. ref. lelkész.

— Új ispánok. Velemarej ispánna Karacsony Gyula és kovácsbázi ispánna Boda Jenő nevezetett ki. Mind a két ispán új állomási helyét már el is foglalta.

— Határjárás. Gros és a szomszédos vidékekre urberri perekben szükségessé vált határjárás foganatosítása végett a ma reggeli vonattal elutaznak: Ujlak y József kineztári ügyvez. A k n a y Antal aradi kir. ügyvez. Popovits Dessian ur János urberri ügyvez. Sulkovszky herczeg uradalmi képviselője Tagányi István ügyvéd, valamint a helyszínen jelen levő illető községek képviselője.

— Iparügy. Iparigazolványt nyerték Békésmegyében Békés-Bsában: Moltovány Dávid szijgyártó és kocsifészterelő iparra. Fried Lipót vegyes-kereskedésre. Hirsch Károly fűszerkereskedésre. Szeghalmon: Kántos Bálint kovács iparra. Csanádmegyében a Battonyán: Kovács István kovács iparra.

Hazánk és a főváros.

— Az új bolgár fejedelem Pápa-Teszéren. Előzőtt évvel, mielőtt I. Ferdinánd még honvéd-huszár főhadnagygyá lett, mint hadnagy szolgált a közös hadseregben, a 11. huszár-ezrednél, s százada akkor Győr mellett, Pápa-Teszéren fektűt. Coburg herczeg akkor, másodmagával közös szállást bírelt a Pápa-Teszéri bíronál. Két szoba s egy pitvar állott rendelkezésükre. A teszéri kétszékűvül emlékeznék meg a sorsoru. sugartermetű fiatal emberre, ki nagyon leereszkedő s bőkezű volt a nép iránt. A fenséges hadiagút mindenki szerette. Tisztársai iránt rendkívüli figyelmet s előzékenységet tanusított. Egy csapét sem volt aristocrata. Ep ugy hiányában volt az aristocraticus, mint a katonai hajlamoknak. Pontos volt a szolgálatban; de kedve nem volt hozzá. Még lovagolni sem szeretett. Nem is tűnt ki valami nagyon a lovagias művészetben. Annál szivesebben olvasgatott és ismereteinek bőségével, határozott komolyságával, akareterével — mellyel életkora nem állott arányban — mindenkit meglepett. Lakótársai, ki két hónapnál át volt vele, azt mondja, hogy ez alatt a két hónap alatt a fiatal herczeg tudományosságának ó is nagy hasznát vette. Több ízben rándultak át Győrbre, hol akkortájt Mailáth József és László (a nagymelkű Mailáth György országbíró fia), mint egy éves önkéntesek szolgáltak a huszár-századnál. Ezzel a két komoly és képzett ifjával legszivesebben barátkozott a mai I. Ferdinánd. Ó is, mint bátyja Fülöp, minden idegenszerű kiejtés nélkül beszél magyarul. Tisztársával mindig szivesebben beszél magyarul, mint németül.

— Öngyilkos gyermek. Vaál községben egy Csmsca nevű uradalmi család 7 éves fia, e hó 12-én atyjának ebédet vitt. Utközben egy cserépbőgrei összetört, miert szülei ott szóval megdörögáltak a veréssel fenyegettek. A gyermek ezt annyira szivére vette, hogy a közel levő 20 öl mélyességű kutba ugrott, hol halálát lelta. A szülők csak napok mulva kerestették a gyermeket, míg végre a kut vizén felszínre jutott a fú kalapja és ez nyomra vezetett.

— Rövid hírek. A fiumei tüzoltó-congressus hivatalosan pénteken nyílt meg, ekkor volt az első gyűlés. De az ünnepélyes sorozata már előző nap megkezdődött. A Budapestről három külön vonaton érkező 1200 tüzoltó fogadásával. Az első vonat délben megérkezett s a felbőgözött pályaházban nagy tömeg üdvözölte az érkezőket hársány evriiva-kkal. Lovag Thierry alpolgármester mondott üdvözlő beszédet, melyre Csirák Béla gróf, a tüzoltó-szövetség elnöke válaszolt. — Bihar megye szintén üdvözölni fogja a király ő felségét, erdélyi időzése alkalmával. — A lipiki fűrdőben e hó 12-ig összesen 1472 vendég volt. — Selmezzbányáról írják, hogy ott a pápa jubileuma megünneplése ügyében alakult bizottság a tót felhívással épen nem akart tótoskodni, a tót szöveg csak a magyar-nak fordítása volt s azért küldtek magyar családokhoz is, hogy a tót ajku család és munkások közt kiosszák. — Bánffy György báró országgyűlési képviselő, a király kolozsvári látogatása alkalmával — mint már említettük — főri bandériumot alakít, mely ő felségét a pályaházról szállásig fogja kísérni. Eddig már huszonhat erdélyi fúr jelentkezett és majdnem mindenki főri család képviselve lesz a bandériumban. Bánffy György br., a bandérium alakításának megbeszélése czéljából htfőre értekezletet hívott össze.

együttel. A misét Jánossy Dömjén dr. minorita rendfőnök végezte fényes segédlettel. Mise után a hívők egy nagy körmenetben a megyei közkórház kápolnáját keresték fel.

— Baross Gábor közmunka és közlekedési miniszter és kísérete a Vaskapu szabályozása kérdésében tett utazása alkalmával tegnapi esté Aradra érkezett. Baross miniszter az aradi indóháznál a hatóság részéről Salacz Gyula polgármester üdvözölte s kíséretében volt Somoegy László rendőrkapitány. Baross miniszter Salacz polgármestert kitünő szívélyességgel fogadta s egészen meg volt lepve a polgármester szokásos előzékenysége által. Rövid, szívélyes társalgás után, Salacz polgármester búcsút vett a minisztertől, ki az indóház éttermében vacsorázott kíséretével. Miután a miniszter megvacsorált az utazásra felhasznált salon kocsijába nyugalomra tért, hogy másnap reggel utazását Erdély felé, Gyulafejérvár és Tövisen át Kolozsvár felé tovább folytassa és onnan visszaterjen Budapestre. A miniszter utazásának főcéliját az Al-Duna szabályozása és különösen a Vaskapu nemzetközi munkálatainak végrehajtása ügyében teendő helyszíni tanulmányozás képezte. Ez utjában — mint már írtuk — Széchenyi Pál kereskedelmi miniszter és Ghyezy altábornagy is elkísérte. Aradra érkeztek a miniszter kíséretében voltak: Ludwigh Gyula a magyar államvasutak elnöke. Suller főfelügyelő Lukács Béla államtitkár, Hieronim y Károly, Marsety és Ullmann a „Duna gőzhajózási társulat” igazgatói. Boros Béni országgyűlési képviselő és az arad-csanádi egyesült vasutak főigazgatója, Rapács Radó miniszteri tanácsos, Walland osztálytanácsos, Berényi József a magyar államvasutak főfelügyelője. Csöke Ferencz miniszteri titkár, Heltay hírlapíró és többben. A miniszterek és kísérete Budapestről Zimonyig vasuton és onnan a Dunán Orsováig a „Zrinyi” hajón utazott. Ez alkalmalval részletes tanulmány tárgyat képeztek az Orsován felüli hajózási akadályok, míg másnap a miniszter és kísérete doreglyéken az Orsován aluli vaskapu sziklás örvényeit vették szemügyre. A miniszterek ezután az „Orient” gőzösön egészen Turn-Severingig lehajóztak és onnan még az nap Aradra indultak. Széchenyi miniszter és néhányan a kíséretből Temesvárra egyenesen Budapestre visszautaztak. Ez utazás és azon körülmény, hogy a közlekedési miniszteriumban a Vaskapu szabályozásának kérdésében most már erősen foglalkoznak — remélni engedi — hogy a fontos világkereskedelmet érintő kérdés nem sokára kedvező megoldást fog nyerni.

— Salacz Gyula polgármester szombaton Budapestről Aradra visszakerkezett.

— Az aradi kereskedelmi academia felügyelő bizottsága ma délután 5 órakor a város házában ülést tart.

— A 13 vértanu szobor csoportzatának három allegorikus alakját pénteken vette át az ideiglenes szoborbizottság. Salacz Gyula polgármester, Pulszky Ferencz és Perla k y Kálmán Zala Györgyöl. A „tette ébredés” allegóriája bronzba öntre már teljesen készen áll, a „harczkészség” és „áldozatkészség” most kerülnek öntés alá. — A bizottság az alkalmából is legnagyobb megelégedését fejezte ki a művek felett s különösen az „áldozatkészség” gyönyörű női alakja kellette fel a bizottság tetszését, melynek bájos kifejezésű arca igazán lebilincselte. Azt mondják, hogy a gyönyörű nő fő hű portréja a főváros egyik legszebb asszonyának. — Salacz polgármester azt fogja javasolni a vértanu szobor bizottságnak, hogy a művészt a szerződés értelmében is megillető díjreszletet utalványoztassa ki.

— Az aradi árucarnó építése gyorsan halad. Remélhetőleg még ez évben teljesen elkészül. Az árucarnok épületével, a mint már kivehető, Aradvárosa egy díszes épülettel fog szaporodni.

— Megszökött fegyencz. Hosszu idő óta ismét előfordult egy eset, hogy az aradi törvénszék börtönében őrizett fegyencz megszökött. Dé r József a neve, s a kikkindai törvénszék által lopás büntette miatt 3 évi fegyházra ítéltetett. Már régebb idő óta az aradi törvénszék börtönében volt fegyenczmunkával foglalkoztatva. Pénteken d. u. 3 órakor négyzsuronyos őrizet alatt a fűzesbe mentek a tegyencz vészott vágni. Itt Dérg egy jól kessert pillanatban a fűzesbe ment, majd a kuzkoriczatelepeken át megszökött. Az örök csak későn velték észre a szökést és így csak a jelentést tehették meg. A törvénszék a szökévényt most országzségét körözeti.

— Az aradi 13 vértanu szobor bizottság ma délelőtt 11 órakor Salacz Gyula polgármester elnökele alatt a város házában ülést tart. A bizottság Salacz polgármester jelentésének meghallgatására gyűl egybe, ki is a napokban Budapestben járt s a szobormű lezajlás részleteit megszönlélte.

— Új pályázat. Említettük már a napokban, hogy az aradi g. kel. szentszék a somoesközi papi állásra a pályázatot megszűntet, minthogy a fizetések nem voltak a presbyterium által jó specificálva, új pályázatot hirdetett kijelentve hogy a fizetés 1000 forintra rug.

— Halálkozás. Aloirottak, ugy saját valamint számos rokonnak nevében is mélyen elszomorodott szívvel tudtjuk a forrón szeretett atya illetőleg nagyatya, épös és sógor, Spitzer Israel urnak, f. hó 19-án esteli 10 órakor hosszu szenvedés után, éte 85 évében egy jobb létre történt gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei f. hó 21-én délután 5 órakor fognak Halász-utca 7-ik számú saját házából a helybeli izr. sírkertbe örök nyu-

sau ahbólfontos sürgönyök érkeztek, mire Bertole Viale hadügyminiszter Crispi miniszterelnökkel több órán át értekezett. Ezután Saletta tábornokhoz hosszu táviratokat küldtek. A „Navigazione generale” tizeköt nagy csapat szállító hajót magasrangú tengerészisztek fogják vezényelni és azokon hadtengerészeti matrózokat fognak szállítani. Az expedíciót az „Ancona” hadihajó fogja kísérni.

— Az orosz-francia szövetség lehetőség. A pétervári „Moskovskija Vjedomosti” kevetkezőleg nyilatkozik: A Franciaország gálvalvó szövetség egyelőre lehetetlen, mivel azt a jelenlegi viszonyok közt Franciaországban senkivel sem lehet megkötni. Minden szövetség által, létesíthő az akár Német- akár Franciaországgal, csak Oroszország kezeli kötetlenének meg. Haboru Németország gál e p o l y kevésbé kívánatos, mint minden más nemzeti szerencsétlenség. Franciaország csak akkor nyerhet Oroszországra nézve politikai érdeket, ha szilárd, erélyes és állandó kormányt nyer tekintet nélkül arra, mily származású az, csak ezen mellőzhetetlen feltétele alatt számíthat Franciaország az európa concertben öt megillott szerepére és Oroszország rokonszenves közreműködésére.

LEGUJABB POSTA.

— A király születésnapja Sophiában. Ferencz József király születése napja alkalmából a seleni cath. templomban Te deumot tartottak. Jelen voltak az osztr. magyar consuluat hivatalnokai, a hatóságok fejei és az osztrák-magyar gyarmat tagjai. Estefelé Burián főconsul nagy díszebédet adott, melyre a diplomatiái képviselők, a bolgár főbb hivatalnokok és a consuluati személyzet tagjai voltak hivatalosan. Az osztrák-magyar tagjai lakomával és táncmulatsággal tették a napot emlékeztetéssé. — A német főconsul nem tűzte ki a lobogót, mert a bolgár kormányal Coburg herczeg trónralépése miatt minden diplomatiái érintkezést megszakított s most már csakis az adminisztratív ügyeket intézi el.

— Ferdinánd fejedelem ügye. Berlini politikai körökben nem táplálnak vérmes reményeket és azt hiszik, hogy még mielőtt a hatalmak megállapodásra jutnának, Bulgáriában titkos belső befolyások fognak érvényesülni, melyek erőszakosan fogják a helyzetet megváltoztatni.

Rómában egy politikai rópirat fog megjelenni, mely azt bizonyítja, hogy Coburg herczeg Ausztria-Magyarország és Németország belezegyesítésével ment Bulgáriába.

A hatalmak a török körjegyzékre hirszerint mind azt fogják felelni, hogy Coburg herczeg trónralépése a berlini szerződésbe ütközik.

A „Standard” jelenti Gyurgyevóból, hogy kedden a ruessuki löporrkárt levegőbe akarták rópietni és egy őrt agyonlőttek. A merényletet az orosz párt követte el, mely titkos szövetkezett alakított, hogy Coburg herczeget meggyilkolja.

TÁVIRAT.

— Ferdinánd fejedelem Philippopolisban. — Philippopolis, aug. 21. (Az Aradi Közlöny» eredeti távirata.) Ferdinánd fejedelem tegnapi több küldöttséget és az egyházi testületet főnökeit fogadta. A fejedelem tiszteletére a városi község tanács diszlamakot rendezett. Holnap a fejedelem elutazik Sopiába.

NAPTAR.

Augusztus 22. Hétfő. Róm. cath. naptár: Timoté vt. Alfonz. Prot. naptár: Timoté. Görög orosz naptár (augusztus 10.) Lörincz. Nap kel 5 óra 5 perczkor. Nap nyugszik 7 órakor.

HIREK.

Arad és Vidéke.

— Szent István napját nagy ünneplésesége között ülte meg Aradon is a kereszténység. Délelőtt 9 órakor a minoriták templomában fényes isteni tisztelet tartott, melyet a templomot zsúfolásig megtöltött hívő közönség hallgatott meg. Képrselve voltak a szent mise áldozatnál csaknem az összes hivatalos és testület. A honvédszárezred tisztikarát Jank y ezredes és Jablanczy alezredes, a honvéd tisztikar Hoffmann százados vezette. Aradmegyei tisztviselői Szatharmay Gyula főjegyző, Arad városi tisztviselői karát Institorisz Kálmán főjegyző, a törvénszék bírói testületét Ott-rubay Károly törvénszéki elnök, az államvasutak tisztviselői Csathó és Korbul y felügyelők, a lyceum tanári karát Kuncz Elek igazgató vezette. Ott voltak továbbá Varjassy Árpád tanfelügyelő, Purczel Béla br. postafőnök, Drahotuszk y Rező h. adófelügyelő, Parecz György kir. ügyész, Kerner Péter tanítóképződei igazgató, Böhm államfőnök, Gaál Lajos illetékkiszabási főnök, Kopcsányi József a tüzoltókkal és Nyáry Béla hadastyan-

A polgári iskolában Millig József igazgató fogadta és kalauzolta a vendégeket. Az összes helyiségek ki voltak világítva, mert elmlnt 7 óra, mire a vendégek ide értek. Megtekintették a disztermet, egyes tantermeteket, a physikai és természetrajzi szertárt, a végül a tornatermet, mely ugy impozans nagyságánál, mint felszerelésénél fogva különösen megnyerte a vendégek tetszését. Közél 8 óra volt, mire az intézetet elhagyták.

A társas v.csoara.

A hangverseny után a „Fehér Kereszt” szálló éttermébe gyűlt a társaság s a nagy közönség. Az írók és művészek nagy része a belső zárt étterem hosszu asztalai köré gyűlt, míg a külső folyosó asztalait is mind elfoglalta a közönség. A vacsora aiat mindvégig pompás hangulat uralkodott.

Az első felkösöntőt Institorisz Kálmán mondotta az írók és művészekre s szerencsésen mondotta Arad városát, hogy a cultura előharcosait körében fogadjatja.

Komócsy József telett a felkösöntőre s ékes szavakkban írté poharát Arad város hazafias és mivel polgárait.

A következő szónok Parecz István volt, ki Komócsy Józsefre, majd Rozsnyay Mátýás, ki a jelenlevő költőkre s a műveiket interpretált művészekre írté poharát.

Latabár Kálmán a hölgyek egészségéért ivott, kik e forrásban is megtölték a színházat az irodalom és művészetért.

Besze János szölt ezután életve a magyar irodalom bajnokait, míg Komócsy József Salacz Gyula polgármestert köszöntötte fel.

Volt még ezental számos toaszt, s a társaság a legjobb kedélyben mulatott együtt sokáig.

Vacsora után a társaság a felső terembe vonult, hol a jó cigányzenekar működése mellett a késő éjjeli órákig mulatott.

KÜLFÖLD.

— Ferdinánd fejedelem Philippopolisban. Egy ruméliai hazafi és politikusi írja a „Pester Correspondenz”-nek Philippopolisból: „Orómteljes sóvárogással várjuk fejedelemünket, ki Tirnovából hazamosb időzésre jó ide. Bizalmi férfaink az ifjú fejedelemet, kinek kezében nyugszik immár sorsunk, már előzőleg ugy festették előttünk, hogy személye csak kedves lehet s a vágnak öt szemtől-szembe megismerni, fel kellett öbrszentenie Tirnovói fellepése. különösen önkényt, frifias határozottsággal és nyilvánvaló lelkesedéssel mondott ezen szavai által: „Eljen a szabad és független Bulgáriai!” — mindnyájunk szívét megnyerte s itt oly lelkesült, minden áldozatra kész, hiven ragaszkodó nép által lesz környezve, mely él s hal fejedelméért.

Egy percig sem kételkedünk, hogy bolgár testvéreink leblében az egyesült Bulgáriá szabadsága és függetlensége iránt, szintén oly öszinte és erős érzet él, mint a miénkben, de mi mégis erősebben vagyunk politikai viszonyaink új alakulatához és jövendőbeli aspiratióinkhoz kötve, mert nekünk több vessiteleni valónk van mint nekik, ha valahogy a régi viszony állítatként helyre, mert ez esetben mi nem mint Bulgária, a török souzerain birodalommal csak lazán összefüggő souzerain ország, hanem csak török provincia lennénk. Inkább meghalunk, mint hogy ezt eltérjük! Szabadok akarunk lenni s függetlenek, véreinkkel egyesültek s valamint mi rumélioták voltunk azok, kik közt Sándorunkkal szemben nem akadt egyetlen egy ingatag sem, még kevésbé áruló: ugy ma is Keletruméliá egyesült Bulgáriának azon része, melyben Ferdinánd fejedelem sem mifele dinasticus oppositiót nem talál, hol minden egyesre s összesen valamennyiúnkre számíthat. — Ezt kétségtelenül tudnia kell fejedelemünknek, kinek ugy látszik higgadt okosság és körültekintő alaposág legszembeütőbb jellemvonása s a viszonyok ezen ismerete minden esetre elősegítette a fejedelem azon elhatározását, hogy egyelőre városunkat tegye székhelyvé; de általános politikai okokból is kitünő sakkhozás ez a fejedelem részéről: itt ugyszólván nyakán ül az akaratgyenge szultánnak s már jelenléte által is kényseríté őt nyiltan szint vallani, vagy jobban mondva: a fejedelem irányában elvállalt kötelezettségének eleget tenni.

Oroszország százsor is protestálhat, a porta Ferdinánd fejedelemnek mint Keletruméliá kormányzójának ki fogja adni a fermánt. Ki fogja adni, mert ki kell adnia, mert tartozik vele s mert nem akarhat egy jó jövendőmi forrást elveszteni, még kevésbé ellen ségétvé tenni egy oly népet mely bizonyítottan halált megvető bátorsággal a melynek ezen fölül török területen százezernyi törzsrókoni vannak, kik ha bennek felgyerben látnak a török ellen, annál legértékesebb területet azonnal fellajtitják, még mi rumélioták, ha a porta tetszésünk szerint jár el, összes keresztény alattvalói közt a legbékésebbek vagyunk s tölünk élvezzi a legnagyobb jóvedelmet.

Ferdinánd fejedelem is tehát egyelőre itt székel s innen fogja megkezdenni az ország teljes reorganizálásának és regenerálásának munkáját. Belkormányzat, igazságszolgáltatás és közkutatás gyökeres át- és újjáalakítást igényelnek; a pénzügyeket alaposan rendezni kell; kereskedelem és közlekedés fejlesztésre, a hadsereg modern fegyverre várnak: a fejedelemnek elég dolga lesz a belügyekkel nyugodtan, passzív fogva bevárni, hogy önmaga-guktolmájiként fejlődjenek a külguyok. Akként fog cselekedni, a mint önmaga és országa iránti kötelezsége parancsolja: nem provokál senkit, de a saját és népének jogába való minden beavatkozást, minden jogsértést teljes erőjéből, határozottan visszautasít.

— Az olaszok afrikai háborúja. Rómából jelentik, hogy e hó 18-án este Ma-

